Instytut Sterowania i Systemów Informatycznych
Politechnika Zielonogórska

Laboratorium Metod i Technik Optymalizacji

Metody minimalizacji bez ograniczeń

Wszystkie programy wymagane w ćwiczeniu powinny być napisane w MATLABie. Sam program ćwiczenia obejmuje natomiast następujące zadania:

1. Zapoznać się ze skryptem `stpdsc`, w którym zaimplementowano najprostszą wersję metody najszybszego spadku. Przetestować jej działanie na wybranych funkcjach testujących. Jaki wpływ na zbieżność ma długość kroku, punkt startowy i założona dokładność osiągnięcia punktu minimum?

2. Zapoznać się z funkcjami `fmins` i `fminu`. Jakie algorytmy zostały w nich zaimplementowane? Omówić wady i zalety każdego z nich. Przetestować działanie obu procedur na wybranych funkcjach testujących (w przypadku procedury `fminu` zbadać trzy wersje: z algorytmem DFP, z algorytmem BFGS i z algorytmem najszybszego spadku z optymalnym doborem kroku – zob. `options(6)`). Zwrócić przy tym uwagę na następujące problemy:

   (a) wymagana liczba wywołań funkcji i gradientu;

   (b) wpływ wyboru punktu startowego i założonej dokładności na czas obliczeń;

   (c) wpływ zastosowanej metody minimalizacji w kierunku (por. `options(7)`);

   (d) wpływ numerycznego wyznaczania gradientu na dokładność i czas obliczeń;

   (e) porównanie metod gradientowych i bezgradientowych.

   Dokonać wizualizacji pracy algorytmu na wykresie poziomicowym minimalizowanej funkcji (na wykresie nanieść ścieżkę, wzdłuż której wyznaczane są kolejne wartości funkcji).

   Czy w każdej sytuacji można osiągnąć minimum globalne? Jak postąpić w sytuacji, gdy zachodzi konieczność minimalizacji funkcji rzeczywistej zmiennych zespolonych? Jak dokonać minimalizacji funkcji przy warunku, że zmienne niezależne mogą przyjmować tylko wartości całkowitoliczbowe? Czy minimalizowana funkcja może mieć nieciągłości?

3. Przy użyciu wybranej metody poszukiwania minimum funkcji rozwiązać poniższe układy równań:

$$\begin{cases} x_1^2 + x_2 = 11 \\ x_1 + x_2^2 = 7 \end{cases} \qquad \text{oraz} \qquad \begin{cases} x_1 + x_2 + x_3 = 6 \\ x_1^2 + x_2^2 + x_3^2 = 14 \\ x_1^3 + x_2^3 + x_3^3 = 36 \end{cases}$$

4. Wielkości F i C wiąże zależność $F = a + bC$, jednak pomiar wielkości F jest obarczony błędami. Określić wartości a i b na podstawie następujących danych:

F	51	68	84	103	121	141
C	10	20	30	40	50	60

   Uwaga: Jest to najprostsze zadanie regresji liniowej, które rozważa się w wielu książkach poświęconych elementarnej statystyce. Istnieją m.in. gotowe wzory do obliczania wartości a i b. Sprawdzić otrzymany wynik wykorzystując te rezultaty.

5. Wiadomo, że wielkości Q i h związane są zależnością (nie uwzględniającą błędu pomiaru Q) $Q = a\, h^n$, gdzie a i n są stałymi.

   Na podstawie danych pomiarowych z poniższej tabeli wyznaczyć wartości a i n.

h	4	6	8	10	12
Q	650	1740	3640	6360	9790

6. Przy planowaniu produkcji dwóch produktów firma ocenia spodziewany zysk z wg wyrażenia

$$z = \alpha_1\,(1 - e^{-\beta_1 x_1} - \beta_1\, x_1\, e^{-\beta_1 x_1}) + \alpha_2\,(1 - e^{-\beta_2 x_2} - \beta_2\, x_2\, e^{-\beta_2 x_2}) + \alpha_3\,(1 - e^{-\beta_3 x_1 x_2}) - x_1 - x_2$$

   gdzie x_1 i x_2 są kwotami pieniędzy przeznaczonymi na produkcję i reklamę odpowiednio produktu 1 i produktu 2, a α_i i β_i są zadanymi stałymi. Wielkości P, x_1 i x_2 wyrażają się w jednostkach równych kwocie 10^5 dolarów. Określić maksymalny zysk oraz optymalne wartości x_1 i x_2 przy poniższych warunkach:

   (a) $\alpha_1 = 3$, $\alpha_2 = 4$, $\alpha_3 = 1$, $\beta_1 = 1.2$, $\beta_2 = 1.5$, i $\beta_3 = 1$.

   (b) $\alpha_1 = 3$, $\alpha_2 = 4$, $\alpha_3 = -1$, $\beta_1 = 1.2$, $\beta_2 = 1.5$, i $\beta_3 = 1$.

Zestaw funkcji testujących

1. Rosenbrock
$$f(x) = 100\,(x_1^2 - x_2)^2 + (1 - x_1)^2$$
   $x_0 = (-1.2, 1.)$; $x^\star = (1., 1.)$; $f(x^\star) = 0$.

2. Rosenbrock
$$f(x) = (x_1^2 - x_2)^2 + (1 - x_1)^2$$
   $x_0 = (-2., -2.)$; $x^\star = (1., 1.)$; $f(x^\star) = 0$.

3. Rosenbrock
$$f(x) = (x_1^2 - x_2)^2 + 100\,(1 - x_1)^2$$
   $x_0 = (2., -2.)$; $x^\star = (1., 1.)$; $f(x^\star) = 0$.

4. White and Holst
$$f(x) = 100\,(x_2 - x_1^3)^2 + (1 - x_1)^2$$
   $x_0 = (-1.2, 1.)$; $x^\star = (1., 1.)$; $f(x^\star) = 0$.

5. Beale
$$f(x) = (1.5 - x_1\,(1 - x_2))^2 + (2.25 - x_1\,(1 - x_2)^2)^2 + (2.625 - x_1\,(1 - x_2)^3)^2$$
   $x_0 = (1., 0.8)$ lub $(2., 0.2)$; $x^\star = (3., 0.5)$; $f(x^\star) = 0$.

6. Zangwill
$$f(x) = (1/15)(16\,x_1^2 + 16\,x_2^2 - 8\,x_1\,x_2 - 56\,x_1 - 256\,x_2 + 991)$$
   $x_0 = (3., 8.)$; $x^\star = (4., 9.)$; $f(x^\star) = -18.2$.

7. Engvall
$$f(x) = \sum_{i=1}^{5} f_i(x)^2$$
   gdzie
$$f_1(x) = x_1^2 + x_2^2 + x_3^2 - 1, \quad f_2(x) = x_1^2 + x_2^2 + (x_3 - 2)^2 - 1$$
$$f_3(x) = x_1 + x_2 + x_3 - 1, \quad f_4(x) = x_1 + x_2 - x_3 + 1$$
$$f_5(x) = x_1^2 + 3\,x_2^2 + (5\,x_3 - x_1 + 1)^2 - 36$$
   $x_0 = (1., 2., 0.)$; $x^\star = (0., 0., 1.)$; $f(x^\star) = 0$.

8. Wood-Colville

$$\begin{aligned} f(x) &= 100\,(x_2 - x_1^2)^2 + (1 - x_1)^2 + 90\,(x_4 - x_3^2)^2 + (1 - x_3)^2 \\ &\quad + 10.1\,[(x_2 - 1)^2 + (x_4 - 1)^2] + 19.8\,(x_2 - 1)\,(x_4 - 1) \end{aligned}$$

$x_0 = (3.,\ 1.,\ 3.,\ 1.)$; $x^\star = (1.,\ 1.,\ 1.,\ 1.)$; $f(x^\star) = 0.$

9. Powell

$$f(x) = (x_1 + 10\,x_2)^2 + 5\,(x_3 - x_4)^2 + (x_2 - 2\,x_3)^4 + 10\,(x_1 - x_4)^4$$

$x_0 = (3.,\ 1.,\ 0.,\ -1.)$; $x^\star = (0.,\ 0.,\ 0.,\ 0.)$; $f(x^\star) = 0.$

10. Box

$$f(x) = \sum_{i=1}^{10} [\exp(-x_1\,t_i) - \exp(-x_2\,t_i) - \exp(-t_i) + \exp(-10\,t_i)]^2$$

gdzie $t_i = 0.1,\ 0.2,\ 0.3,\ 0.4,\ 0.5,\ 0.6,\ 0.7,\ 0.8,\ 0.9,\ 1.0$ oraz $x_0 = (4.,\ 6.)$; $x^\star = (1.,\ 10.)$; $f(x^\star) = 0.$

11. Engvall

$$f(x) = x_1^4 + x_2^4 + 2\,x_1^2\,x_2 - 4\,x_1 + 3$$

$x_0 = (0.5,\ 2.0)$; $x^\star = (1.0,\ 0.)$; $f(x^\star) = 0.$

12. Zangwill

$$f(x) = (x_1 - x_2 + x_3)^2 + (-x_1 + x_2 + x_3)^2 + (x_1 + x_2 - x_3)^2$$

$x_0 = (100.,\ -1.,\ 2.5)$; $x^\star = (0.,\ 0.,\ 0.)$; $f(x^\star) = 0.$

13. Cragg and Levy

$$f(x) = [\exp(x_1) - x_2]^4 + 100\,(x_2 - x_3)^6 + \mathrm{tg}^4(x_3 - x_4) + x_1^8 + (x_4 - 1)^2$$

$x_0 = (1.,\ 2.,\ 2.,\ 2.)$; $x^\star = (0.,\ 1.,\ 1.,\ 1.)$; $f(x^\star) = 0.$

14.

$$f(x) = \sum_{i=1}^{20} i!\,x_i^2$$

$x_0 = (-1.,\ -1.,\ \ldots,\ -1.)$; $x^\star = (0.,\ 0.,\ \ldots,\ 0.)$; $f(x^\star) = 0.$

15.

$$f(x) = \sum_{i=1}^{20} i!\,(x_i - i/3)^2$$

$x_0 = (-1.,\ -1.,\ \ldots,\ -1.)$; $x^\star = (1/3,\ 2/3,\ \ldots,\ 20/3)$; $f(x^\star) = 0.$